

Plenum

Måndag 15.12.2025 kl. 12.00

9. Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om ordnande av social- och hälsovård och lagen om ordnande av räddningsväsendet

Regeringens proposition RP 129/2025 rd

Utskottets betänkande ShUB 32/2025 rd

Andra behandlingen

Talman Jussi Halla-aho: Ärende 9 på dagordningen presenteras för andra behandling. Innehållet har godkänts i första behandlingen och lagförslagen kan nu antas eller förkastas. — Ledamot Laine-Nousimaa, varsågod.

Debatt

20.20 **Hanna Laine-Nousimaa sd:** Arvoisa herra puhemies! SDP ja vasemmistoliitto jättävät tähän mietintöön yhteisen vastalauseen, koska emme näe esityksen mukaiselle sosiaali- ja terveystalveluiden alihankinnan laajentamiselle todellista tarvetta. Asiantuntijakuulemisissa on kyllä todettu, että muutos voi lisätä joustavuutta, mutta samalla on jäänyt täysin osoittamatta, että nykyinen lainsäädäntö olisi palveluiden järjestämisen kannalta niin ongelmallinen, että sitä pitäisi muuttaa näin perustavanlaatuisesti. Lakia ei pidä muuttaa vain varmuuden vuoksi tai markkinoiden ehdoilla, jos tarvetta ei ole osoitettu.

Nykyisen sotejärjestämislain 17 § on rakennettu huolellisen valmistelun pohjalta, ja siinä alihankinta on rajattu täydentävään toimintaan. Nyt hallitus esittää, että alihankinta irrotetaan kokonaan näistä rajoista ja prosenttikatosta. Tämä on merkittävä suunnanmuutos. Vaikka esityksessä todetaan, että ostopalveluntuottajalla tulee edelleen olla riittävästi omaa osaamista ja henkilöstöä, tämä jää pitkälti tulkinnanvaraiseksi. Vaarana on, että hyvinvointialueille syntyy keskenään erilaisia käytäntöjä ja tulkintoja siitä, mikä on riittävää. Se heikentää yhdenvertaisuutta sekä asukkaiden että ammattilaisten näkökulmasta.

On myös muistettava, että sosiaali- ja terveystalvelut ovat laajalti julkisia hallintotehtäviä. Niissä toteutetaan perustuslain 19 §:ssä turvattuja perusoikeuksia. Näiden tehtävien antaminen yksityisille toimijoille edellyttää perustuslain 124 §:n tiukkojen ehtojen täyttymistä. Käytännössä sotetalveluiden tuotannosta on hyvin vaikea erottaa toimintoja, joihin nämä vaatimukset eivät soveltuisi. Siksi alihankinnan laajentamiseen tulee suhtautua erityisellä varovaisuudella.

Pidämme myös vakavana puutteena sitä, että kuoriorganisaatioiden kieltoa ei ole säädetty lain tasolla. Pelkkä maininta perusteluissa ei riitä. Markkinoilla tiedetään jo olevan toimijoita, joiden oma palvelutuotanto on hyvin ohutta. Selkeä pykälätason kielto olisi ollut välttämätön, jotta tulkinnanvaraa ei jäisi ja jotta valvontaa voitaisiin tehdä johdonmukaisesti.

Punkt i protokollet PR 129/2025 rd

Arvoisa herra puhemies! Alihankinnan ketjutuksen salliminen lisää riskejä entisestään. Vaikka ensihoito on rajattu ketjutuksen ulkopuolelle, monia muitakin toimintoja olisi tullut tarkastella kriittisesti. Eduskunnan oikeusasiamies on lausunnossaan tuonut esiin vakavia epäkohtia alihankkijoiden käytössä erityisesti valvonnan, vastuiden ja toimintakäytäntöjen osalta. Näitä huolia ei ole otettu esityksessä riittävästi huomioon.

Valvonnan näkökulmasta esitys on ongelmallinen. Vastuut ja käytännöt jäävät epäselviksi, ja samalla hyvinvointialueiden valvontataakka kasvaa. Alueet ovat jo nyt tiukassa taloustilanteessa ja kuormittuneita. On rehellistä todeta, että mitä pidemmäksi alihankintaketju venyy, sitä heikommaksi käy tosiasiallinen mahdollisuus valvoa palveluiden laatua ja asiakas- ja potilasturvallisuutta.

Arvoisa herra puhemies! Tämä esitys lisää riskejä ilman, että se ratkaisee osoitettua ongelmaa. Se heikentää valvontaa, lisää tulokannanvaraisuutta ja vaarantaa perusoikeuksien toteutumisen sosiaali- ja terveyspalveluissa. Siksi esitän, että SDP:n ja vasemmistoliiton yhteisen vastalauseen 1 mukaisesti lakiehdotus hylätään. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

20.24 Juha Hänninen kok: Kiitos, arvoisa puhemies! Tämä lakimuutos tuo meidät tärkeän asian äärelle. Esitys ei ole vain pykäläuudistus paperilla. Se on askel kohti toimivampaa arkea niille, jotka käyttävät ja tuottavat hyvinvointipalveluja lähes joka päivä. Me haluamme, että hyvinvointialueet sekä pelastustoimi voivat toimia joustavammin ja tiedolla johtaen. Hyvä hoito ei parane turhalla hallinnolla.

Arvoisa puhemies! Haluamme nyt uudistaa alihankintasääntelyä, koska tiedämme, että yksi malli ei sovi kaikille. Kun pieni yritys tai järjestö voi tuottaa osan palveluista julkista sektoriamme sujuvammin, voittaja on lopulta kansalainen. Kansalaisten hoitoon ja turvallisuuteen meidän kuuluukin panostaa. Kun palveluita voi tuottaa se, joka siihen kykenee parhaiten, on lopulta voittajana se, joka tarvitsee hoitoa, apua tai tukea juuri nyt. Samalla tavoitteena on ohjata investointeja paremmin, jotta jokainen euro rakentaa tulevaisuutta, ei pelkkiä seiniä. Kolmantena esityksessä ehdotetaan myös henkilöstötietojen seurannan vahvistamista, koska ilman ajantasaista tietoa ei voi johtaa eikä kehittää.

Arvoisa puhemies! Tavoitteemme on selkeä. Nyt ehdotettavien muutosten on näyttävä ihmisten arjessa. Ne voivat näkyä esimerkiksi siinä, että päällekkäiset hankkeet vähenevät, päätöksenteko selkiytyy ja työvoiman käyttö kyetään suunnittelemaan fiksummin. Näin hyvinvointialue saa mahdollisuuden tehdä työnsä ja me täällä omassa roolissamme lainsäätäjinä huolehdimme, että kokonaisuus pysyy hallinnassa.

Kun hyvinvointimme turvataan yhdessä toimien, olemme vahvempia ja reilumpia kaikille. Sosiaali- ja terveysvaliokunta on huolellisesti tutustunut esitykseen, kiitos siitä. Huomaan, että heidänkin tahtotilansa on yhteinen, sillä valiokunnassa esitykseen on tehty vain pieniä tarkennuksia.

Tällaisenaan kokonaisuus on nyt hyvä ja kansalaisten edun mukainen. — Kiitoksia, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Merinen, poissa. Edustaja Pekonen, olkaa hyvä.

Punkt i protokollet PR 129/2025 rd

20.27 Aino-Kaisa Pekonen vas: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Tosiaan sosiaalidemokraatit ja vasemmistoliitto jättivät valiokunnan mietintöön vastalauseen, kun katsottiin, ettei esityksen mukaiselle alihankinnan laajentamiselle ole tarvetta. Asiantuntijakuulemisten mukaan se voi lisätä joustavuutta, mutta toisaalta saadun lausuntopalautteen mukaan ei ole osoitettu, että nykyinen lainsäädäntö olisi palveluiden järjestämisen kannalta ongelmallista niin, että sitä olisi muutettava hallituksen esittämällä tavalla. Siksi kannatan edustaja Laine-Nousimaan tekemää esitystä tämän lakiesityksen hylkäämisestä.

Tämän muutoksen myötä on vaarana, että hyvinvointialueille muodostuu erilaisia tulkintoja siitä, mikä luetaan riittäväksi osaamiseksi ja henkilöstöksi, ja tämä voi heikentää yhdenvertaisuutta niin asukkaiden kuin ammattilaisten näkökulmasta. Kuten siinä valiokunnan mietinnössä todetaan, mekin korostetaan sitä, että jatkossakaan niin sanottua kuoriorganisaatioiden käyttöä ei pidä sallia, vaan sotepalveluntuottajalla on aina oltava riittävää omaa osaamista ja henkilöstöä. Yksityisen palveluntuottajan riittävä oma palvelutuotanto ei voi tarkoittaa yhtiötä, jonka palveluksessa olisi lähinnä hallintohenkilöstöä ja vastaava lääkäri tai muu palvelujen vastuhenkilö. No, kuitenkin jo tällä hetkellä tiedetään markkinoilla toimivista kuoriorganisaatioista, ja olisimme pitäneet välttämättömänä säätää kuoriorganisaatioiden kiellosta pykälätasolla, eikä vain mainita asiaa lain perusteluissa, jotta tulkinnanvaraa ei olisi. Siten lain soveltamisessa olisi voitu tukeutua selkeästi kuoriorganisaatioiden kieltoon ja sen perusteluihin, joissa kuoriorganisaatio ja sen suitsimisen ehdot olisi määritelty laajasti.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Rintamäki, olkaa hyvä.

20.29 Anne Rintamäki ps: Arvoisa puhemies! Tämän hallituksen esityksen tarkoituksena on muuttaa sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä annettuja lakeja. Sen keskeisiä tavoitteita ovat monituottajuuden vahvistaminen, tiedolla johtamisen kirkastaminen ja investointien ohjauksen tehostaminen.

Ensimmäisenä alihankinnan ketjutus: Hallitus poistaa aiemmat alarajat ja mahdollistaa ketjutuksen tietyin ehdoin, esimerkiksi sairastumisen tai sijaisjärjestelyn ajaksi, jotta palveluntuottajat voivat joustavammin käyttää markkinoiden kokonaiskapasiteettia. Tämä muutos ei ainoastaan lisää joustavuutta, vaan keventää erityisesti pienten yritysten osallistumismahdollisuuksia sotealalla. Laatu ja vastuut säilyvät. Pääsopimuksen tekijällä on aina kokonaisvastuu, ja hyvinvointialue hyväksyy alihankkijat sekä seuraa niiden toimintaa.

Toiseksi tiedolla johtaminen vahvistuu: Lain 29 §:ää täsmennetään niin, että hyvinvointialueet velvoitetaan tuottamaan selkeää vähimmäistietoa henkilöstön käytöstä ja palveluiden vaikuttavuudesta. Tämä mahdollistaa yhdenmukaisen kansallisen vertailun ja tukee johtamista, samalla kun hallinnon on vältettävä päällekkäistä raportointia. Yksityisten toimijoiden hallinnollinen taakka ei saa kasvaa kohtuuttomaksi.

Kolmanneksi investointien ohjaus kirkastuu: Hyvinvointialueiden investointisuunnitelmat voidaan jatkossa hylätä, jos ne ovat ilmeisesti ristiriidassa valtakunnallisten tavoitteiden kanssa. Tämä antaa valtakunnanohjaukselle selkeät työkalut varmistaa, että investoinneissa painottuvat alueellinen yhdenvertaisuus, tehokkuus ja vaikuttavuus, nämä tärkeät periaatteet, hallitusohjelmamme mukaisesti.

Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunta on arvioinnissa tukenut näitä linjauksia selkeästi. Valiokunnan mietinnössä todetaan, että muutos rakentaa hallittua monituot-

Punkt i protokollet PR 129/2025 rd

tajuutta, vahvistaa valvonnan edellytyksiä ja sisältää perustuslakivaliokunnan evästyksset muun muassa sääntöjen selkeydestä ja asiantuntijalausunnoista.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys ja valiokunnan mietintö muodostavat yhdessä kokonaisuuden, joka vie suomalaista sosiaali- ja terveydenhuoltoa kohti tehokkaampaa, asiakaslähtöisempää ja kestävämpää tulevaisuutta. Monituottajuus yhdistyy vastuuseen, tiedolla johtaminen yhdistyy yksinkertaisuuteen, ja investoinnit suuntautuvat vaikuttavasti. Tuen esityksen hyväksymistä sellaisenaan. — Kiitos.

Riksdagen avslutade debatten och avbröt behandlingen av ärendet.